

Ministerie van LNV
T.a.v. mevrouw drs. Geertje van Hooijdonk
Directeur Natuur
Postbus 20401
2500 EK 's-Gravenhage

Signaaladvies van de directeur bureau
Risicobeoordeling & onderzoek

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Catharijnesingel 59
3511 GG Utrecht
Postbus 43006
3540 AA Utrecht
www.nvwa.nl

Contactpersoon
risicobeoordeling@nvwa.nl

Onze referentie
TRCVWA/2024/2212

Datum
11 juni 2024

Signaaladvies over landplatwormen in Nederland

Aanleiding

Sinds 2019 staat de Nieuw-Zeelandse landplatworm (*Arthurdendyus triangulatus*) op de Europese Unielijst van zorgwekkende invasieve uitheemse soorten. Omdat er nog weinig onderzoek was gedaan naar uitheemse landplatwormen in Nederland heeft bureau Risicobeoordeling & onderzoek (BuRO) van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) destijds opdracht gegeven voor een wetenschappelijke risicobeoordeling van verschillende soorten uitheemse landplatwormen voor Nederland. Dit resulteerde in het rapport 'Risicobeoordeling van uitheemse landplatwormen' (Thunnissen et al., 2020) en in het BuRO advies 'Risico's van uitheemse landplatwormen in Nederland voor biodiversiteit, ecosysteemdiensten en andere maatschappelijke waarden' (NVWA BuRO, 2021).

Uitheemse landplatwormen liften mee met potplanten; dit is de belangrijkste route voor introductie en verspreiding in Nederland en Europa (Thunnissen et al., 2020). In het verlengde van genoemde risicobeoordeling hebben de onderzoekers van Radboud Universiteit op eigen initiatief een indicatief veldonderzoek gedaan in enkele kassen en tuinen. Daarbij zijn in korte tijd meerdere voor Nederland nieuwe soorten landplatwormen ontdekt. Dit riep bij BuRO de vraag op of er nog meer soorten uitheemse landplatwormen in Nederland konden worden gevonden.

Aanpak

BuRO heeft Minyoo Advies opdracht gegeven om een aanvullende inventarisatie te doen op kansrijke vindplaatsen voor landplatwormen in Nederland. Kernvraag van de inventarisatie was: Als wordt gezocht op kansrijke plekken zoals kassen, worden dan nog meer (inheemse of uitheemse) landplatwormen aangetroffen, of was de vondst van landplatwormen tijdens het eerdere veldonderzoek een toevalstreffer? Dit behoeft geen volledige of uitputtende inventarisatie te zijn, maar een verdieping van het eerdere veldonderzoek.

Aanpak veldwerk

De onderzoekers van Minyoo Advies hebben in overleg met BuRO een inventarisatie gedaan van kansrijke plekken voor landplatwormen. Gezocht is naar locaties die toegankelijk zijn voor publiek waar veel internationaal transport van potplanten werd verwacht: verwarmde of onverwarmde kassen die aanwezig zijn in botanische tuinen, kleine dierenparken (zoals vlindertuinen) en grotere dierentuinen. Locaties in privaat eigendom voor commerciële doeleinden zoals kwekerijen, tuincentra en plantenveilingen zijn voor dit onderzoek buiten beschouwing gelaten omdat werd verwacht dat het regelen van toestemming voor

bedrijfsbezoeken te veel tijd – en daarmee kosten - zou vergen. Vervolgens heeft Minyoo Advies de kasbeheerder benaderd. Na toestemming van de kasbeheerder zijn 25 kassen in Nederland bezocht in de periode van oktober 2022 tot en met september 2023. In overleg met de kasbeheerder werd op geschikte plekken in de kas gezocht. Het zoeken gebeurde visueel, waarbij voorwerpen zoals potten en stenen werden opgetild en van alle kanten werden bekeken.

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
11 juni 2024

Onze referentie
TRCVWA/2024/2212

De resultaten van de inventarisatie staan in het rapport 'Uitheemse landplatwormen in Nederland (De Waart en Thunnissen, 2023). Om de risico's van eventuele vondsten te kunnen duiden heeft BuRO na de inventarisatie gebruik gemaakt van eerder genoemde risicobeoordeling (Thunnissen et al., 2020) en een Europese risicobeoordeling van de grote gevlekte landplatworm *Obama nungara* (Murchie et al., 2022). Deze laatste risicobeoordeling is in procedure gebracht voor opname op de Europese Unielijst van zorgwekkende invasieve uitheemse soorten (dit proces is te volgen via de [site van de Europese Commissie](#)). Daarnaast heeft BuRO het Nederlands Soortenregister (www.Nederlandesesoorten.nl) meermalen geraadpleegd tussen februari en juni 2024. BuRO heeft verder geen aanvullend onderzoek verricht. De informatie in dit voorliggend signaaladvies is afkomstig uit genoemd rapport van De Waart en Thunnissen (2023), tenzij andere bronnen zijn vermeld.

Bevindingen

- In 16 van de 25 onderzochte kassen zijn in totaal 125 individuele landplatwormen gevonden, waarvan 101 uitheemse. Uitheemse landplatwormen zijn gevonden in 12 van de 25 onderzochte kassen.
- Ten opzichte van de eerdere risicobeoordeling van 2020 zijn drie extra soorten uitheemse landplatwormen aangetroffen: kleine Australische tweestreek (*Parakontikia ventrolineata*), grote gevlekte landplatworm (*Obama nungara*) en een Europese soort (*Microplana scharffi*). De eerste twee zijn tussen 2020 en 2023 elders al in Nederland waargenomen; *M. scharffi* was nog niet eerder in Nederland aangetroffen.
- Op basis van de uiterlijke kenmerken konden 36 van de aangetroffen landplatwormen (29%) niet worden gedetermineerd. Of het inheemse of uitheemse soorten betreft, is niet bekend.
- De enige soort die op de Europese Unielijst van zorgwekkende invasieve uitheemse soorten staat, de Nieuw-Zeelandse landplatworm (*Arthurdendyus triangulatus*), is tijdens dit onderzoek niet aangetroffen. Deze soort is sowieso nog niet in Nederland aangetroffen (Nederlands Soortenregister, 2024).
- Van alle aangetroffen uitheemse soorten is het risico in Thunnissen et al. (2020) beoordeeld als laag. Vanwege de beperkte beschikbaarheid van informatie is de zekerheid beoordeeld als laag tot matig, en wordt aanbevolen de risicoscores periodiek te actualiseren aan de hand van voortschrijdend inzicht.
- Van één soort moet deze inschatting worden herzien. Dat is de grote gevlekte landplatworm (*Obama nungara*), die in procedure is voor plaatsing op de Unielijst van zorgwekkende invasieve exoten. Van deze soort zijn 29 exemplaren aangetroffen in 3 kassen. Deze landplatworm kan ook buiten overleven in ons klimaat. Sinds 2020 is de soort op zeker vier plaatsen in Nederland in tuinen gemeld (Nederlands Soortenregister, 2024).
- In de recente risicobeoordeling van Murchie et al (2022) wordt het risico van de grote gevlekte landplatworm ingeschat als hoog, met gemiddelde zekerheid. De onderbouwing hiervan is dat de grote gevlekte landplatworm een predator is van verschillende bodemdieren, slakken en regenwormen. De soort kan lokaal

hoge dichtheden bereiken. Er is weinig onderzoek gedaan naar de impact van deze landplatworm, maar aangenomen wordt dat hij een negatief effect kan hebben op inheemse prooi-soorten en ecosystemen, dat hij kan bijdragen aan lokaal uitsterven van kwetsbare prooi-soorten en dat ze mogelijk effect heeft op de bodemvruchtbaarheid (Murchie et al., 2022).

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
11 juni 2024

Onze referentie
TRCVWA/2024/2212

Conclusie

In Nederlandse kassen worden geregeld uitheemse landplatwormen aangetroffen. Het risico van de aangetroffen soorten is door Thunnissen et al. (2020) beoordeeld als laag. Van één soort moet dit oordeel worden herzien: in een recente risicobeoordeling van Murchie et al. (2022) wordt het risico van de grote gevlekte landplatworm (*Obama nungara*) ingeschat als hoog, met matige zekerheid. Deze soort kan in Nederland overleven buiten kassen, en is al aangetroffen in tuinen. De soort kan mogelijk risico's opleveren voor de Nederlandse biodiversiteit en ecosystemen.

Advies

Naar aanleiding van deze resultaten adviseer ik u het volgende:

- Op dit moment werkt uw ministerie op verzoek van de Tweede Kamer aan een 'aanvalsplan invasieve exoten'¹. Besteed in dit aanvalsplan aandacht aan de risico's van meeliftende exoten zoals platwormen en communiceer hierover naar de betrokken doelgroepen.

BuRO zal de signalen van de aanwezigheid van de grote gevlekte landplatworm in Nederland blijven volgen en indien nodig met het ministerie en onderzoekers de eventuele gevolgen voor de biodiversiteit en mogelijke bestrijdingsmaatregelen verder onderzoeken.

Hoogachtend,

Prof. dr. Dick T.H.M. Sijm
Directeur Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Bijlage

De Waart S & Thunnissen NW, 2023. Uitheemse landplatwormen in Nederland. Een aanvullende verkenning. Minyoo advies, Utrecht.

¹ TK 2023-2024 26.407 nr.151

Literatuur

Europese Commissie. [Invasie Alien Species](#) [Webpagina]. Geraadpleegd: wordt geregeld geraadpleegd door BuRO

Murchie, AK, Winsor L, Justine J & Beckmann B, 2022. Risk assessment template developed under the "Study on Invasive Alien Species – Development of risk assessments to tackle priority species and enhance prevention" Contract No 07.0202/2020/834529/ETU/ENV.D.2. Name of organism: *Obama nungara*. Beschikbaar online: <https://circabc.europa.eu/ui/group/98665af0-7dfa-448c-8bf4-e1e086b50d2c/library/4ec63b56-eccb-497d-8bf7-c6a886d6579d/details>

Nederlands Soortenregister, 2024. Grote gevlekte landplatworm *Obama nungara* [Webpagina]. Beschikbaar online: https://www.nederlandsesoorten.nl/linnaeus_ng/app/views/species/nsr_taxon.php?id=187387&cat=156 [Geraadpleegd: 13 maart 2024].

NVWA bureau Risicobeoordeling & onderzoek, 2021. Advies van de directeur bureau Risicobeoordeling & onderzoek over risico's van uitheemse landplatwormen in Nederland voor biodiversiteit, ecosysteemdiensten en andere maatschappelijke waarden. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/documenten/plant/planten-in-de-natuur/exoten/publicaties/advies-van-buro-over-de-risicos-van-uitheemse-landplatwormen-in-nederland>

Thunnissen NW, Collas FPL, Jongejans E, van der Velde G, de Waart S & Leuven RSEW, 2020: Risicobeoordeling van uitheemse landplatwormen. Radboud Universiteit, Nijmegen. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/documenten/plant/planten-in-de-natuur/exoten/publicaties/risicobeoordeling-landplatwormen>

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
11 juni 2024

Onze referentie
TRCVWA/2024/2212